

Hannu Nyman

Osmo Tiililä-seura 6.10.2014

Kansan Raamattuseura

Heti tähän alkuun muutama luonnehdinta aiheestamme, Kansan Raamattuseurasta:

Kansan Raamattuseura syntyi suomenruotsalaisen Frank Mangsin sodan aikana pitämien evankelioimiskokousten seurauksena.

Kansan Raamattuseura on luterilaisen kirkon sisällä toimiva evankelioimistyön palvelujärjestö.

Kansan Raamattuseura kuuluu ns. viidenteen herätysliikkeeseen.

Kansan Raamattuseura edustaa amerikkalaista ratkaisukristillisyyttä.

Kansan Raamattuseura, tai ainakin Kalevi Lehtinen edustaa reformoitua kristillisyyttä.

Kansan Raamattuseura on linjaton ja opiton järjestö.

Ja vielä yksi luonnehdinta, jonka edesmennyt ystäväni Jaakko Elenius lausui Helsingin Sanomien toimittajalle kesällä 1987, kun tämä kyseli Billy Grahamin mission yhteydessä sitä, näkeekö Elenius mitään hyvää Kansan Raamattuseurassa: ”No, onhan se luterilaisuuden viimeinen linnake ennen helluntailaisuutta”.

Niin, mitä KRS on? Mihin alun perin pyrittiin?

Oliko järjestön perustajilla mielessään jokin agenda, idea, visio tai jokin muu vierasperäinen sana?

Aivan aluksi haluan avata KRS:n syntyä ja alkuvaiheita parin noissa synnytysvaiheissa mukana olleen henkilön kautta.

Vaikka Suomi eli jatkosodan vaikeita vuosia, maamme kristillisessä elämässä näytti tapahtuvan kuitenkin kaiken aikaa jotain. Urho Muroma oli järjestänyt Suomessa englantilaisen mallin mukaisia Keswick –kokouksia, joissa tarkoituksena oli sekä kasvaa hengellisesti että kirkastaa evankelioimisnäkyä. **Syyskuussa 1943 tällainen kokous pidettiin Helsingin Töölön kirkossa. Muroma oli kutsunut tapahtuman puhujaksi Frank Mangsin. Muroma arvosti Mangsin työtä ja julistusta, mutta kuten tiedämme, tuo yhteys ei sittenkään jaksanut kantaa kovin pitkälle.** Vähän yllättävänä pidän sitä, että Mangsin ja Tiililän ystävyys kesti paljon pidempään. Timo Junkkaalan Tiililä –kirjasta käy ilmi, että Mangs vieraili ja jopa majoittui myöhemmin Tiililöillä.

Viikkoa tuota Keswick-kokousta myöhemmin pidettiin **Lähetyskirkossa pappeinkokous, jossa 200 pappia kyseli, mitä ”henki tänä hetkenä seurakunnalle sanoo”.** Mangs oli myös siellä mukana.

Liekö näiden kokousten satoa se, että heti tämän Lähetyskirkon kokouksen perään silloisen **Helsingin eteläisen seurakunnan kirkkoherra Paavo Virkkunen pyysi Mangsia puhumaan Johanneksen kirkossa.** Niinpä lokakuun 10. päivänä 1943 alkoivat ”Helsinki Kristukselle” –kokoussarjan tilaisuudet. Niitä pidettiin kolmesti viikossa, maanantaisin, keskiviikkoisin ja perjantaisin muutaman viikon ajan. Kokoussarjan järjestäjinä toimivat muutamat Helsingin luterilaiset sekä vapaakirkolliset seurakunnat. **Mangs toivoi Muroman liittyvän näiden kokousten puhujiin, mainostaen joitakin tilaisuuksia jopa hänen nimellään, mutta Muroma ei**

ollut mukana yhdessäkään kokouksessa. Merkittävimpänä syynä pidetään Muroman tuolloin varsin voimakasta omaa masennusta.

Koko Mangsin toiminnan kannalta merkittävimpiä kokouksia olivat ne kaksi Helsingin Messuhallissa järjestettyä, jotka radioitiin koko maahan. **Ensimmäinen pidettiin perjantaina, 17.10.1943 ja toinen tasan viikkoa myöhemmin.** Tuo silloin yksi Pohjoismaiden suurimpia sisähalleja oli kumpanakin iltana ääriään myöten täynnä.

Frank Mangsin noin 8 kuukautta kestäneen aktiivisen toiminnan aikana hän ehti edellä mainittujen lisäksi vieraila myös Helsingin työväentalolla, Vanhalla ylioppilastalolla, huhtikuussa 1944 kaksi viikkoa Syvärillä ja Sortavalassa sekä huhti-toukokuun vaihteessa **Tampereen lähes 800 ylioppilasta koonneessa ylioppilaskokouksessa.** Tähän väliin mahtui vielä varsin harvinainen tilaisuus kenraali Waldenin kotona, johon oli kutsuttu kansanedustajia ja maan korkeinta johtoa.

Frank Mangsin tiivis työjakso päättyi toukokuussa 1944 Mikkelissä pidettyihin evankelioimiskokouksiin.

Tuo varsin tiiviiseen muotoon kirjattu tieto, että KRS syntyi Mangsin Helsingin kokousten hedelmänä jää kuitenkin liian ohueksi, ellei tapahtunutta katso tarkemmin – ja nimenomaan muutaman henkilön kautta. Ennen muuta tulee mainita kaksi kirjallisen alan ammattilaista, joita yhdisti sekä rakkaus kirjoittamiseen ja tuotetun tekstin julkaisemiseen että rakkaus Jeesukseen ja hänen kauttansa annetun tehtävään evankeliumin julistamisesta. Nämä kaksi miestä olivat kouluneuvos **Yrjö Karilas ja silloinen toimitusjohtaja Ensio Lehtonen.**

Ensin muutama näkökohta Ensio Lehtosesta.

Hän oli syntynyt vuonna 1906 Taivassalossa, ja oli siis Mangsin Helsingin kokousten aikaan 36-vuotias. Karilas puolestaan oli syntynyt vuonna 1891, ja oli noiden kokousten aikoihin 54-vuotias. Kiintoisa parivaljakko, vaikka ikäeroa oli lähes kaksi vuosikymmentä.

Ensio Lehtonen eli nuoruutensa ja kouluvuotensa Uudessakaupungissa. Hän kävi Uudenkaupungin yhteislyseota, samaa koulua, jota oli käynyt myös arkkipiispa Aleksi Lehtonen. Tällä tiedolla lienee oma merkityksensä miesten myöhemmälle kanssakäymiselle.

Ensio Lehtonen tutustui Uudessakaupungissa vapaakirkolliseen herätykseen, ja **ohjautui luterilaisen rippikoulun käytyään sen piiriin.** Myöhemmin hän **siirtyi helluntailaisuuteen ja Helsingin Saalemin jäseneksi palatakseen kuitenkin jatkosodan alkaessa 1941 takaisin luterilaisen kirkon yhteyteen.**

Kuten edellä kerroin, Lehtonen oli syvimiltään kirjallinen ihminen. Hän perusti ensimmäisen oman sanomalehtensä Uudessakaupungissa jo 22-vuotiaana. Siirryttyään helluntailaisuuteen **Lehtonen kutsuttiin Ristin Voitto –lehden palvelukseen, ensin toimittamaan sen lastenlehteä ja sittemmin kyseisen kustannusliikkeen toimitusjohtajaksi vuosina 1932-42.**

Kiintoisaa olisi saada tietää, kenen ideana oli määrätä korpraali Lehtonen talvisodan alettua Sotilaspappien liiton julkaiseman ”Koti ja kasarmi” –lehden toimitussihteeriksi. Tässä tehtävässä hän oli todellisella näköalapaikalla, ja käyttäksimme tämän päivän sanaa, ”verkottui” itse asiassa merkittävän osan luterilaisten pappien kanssa. Lehtosen osuus ei rajoittunut vain kyseisen lehden toimittamiseen. **Kun lokakuussa 1940 järjestettiin neljä päivää kestänyt vapaiden suuntien saarnaajien ja luterilaisten pappien välinen ”kristittyjen yhteyttä edistävä**

kokous”, oli tuon tapahtuman keskeinen toimija juuri Ensio Lehtonen. Noilla päivillä tiedetään luterilaisten puolelta puhuneen ainakin Kosti Kankainen, Immo Kuusi ja Eelis Gulin. Lehtosen aktiivisuutta kuvastaa sekin, että hän kokosi noiden päivien puheet kirjallisesti ja julkaisi ne kirjassa ”Veljesyhteys” vuonna 1941.

Näihin sotavuosiin liittyi Ensio Lehtosen vuonna 1942 tekemä irtiotto Ristin Voitosta. Hän perusti oman kustannusliikkeen Kuva ja Sana Oy:n. Tällä tuli olemaan aivan ratkaiseva merkitys, kun katsotaan Mangsin kokousten järjestelyjä, jälkihoitoa ja KRS:n syntyä.

Joissain yhteyksissä on puhuttu myös siitä, olisiko Ensio Lehtonen ollut todellinen haastaja kilpailemaan helluntailaisten johtajuudesta Eino Mannisen kanssa. Tässä mahdollisessa kisassa Lehtosen painolastina oli hänen yksityiselämänsä. **Hän oli mennyt varsin nuorena, vasta 22-vuotiaana naimisiin itseään 22 vuotta vanhemman vuokraemäntänsä kanssa. Tätäkin ongelmallisempaan pidettiin sitä, että Lehtonen erosi vaimostaan vuonna 1960 (54-vuotiaana), ja vain muutaman kuukauden jälkeen solmi uuden avioliiton lastenkoti Päivölän johtajattaren kanssa.** Kumpikin liitto oli lapseton.

Toinen keskeinen vaikuttaja Frank Mangsin kokoussarjan jälkeisessä toiminnassa oli kouluneuvos Yrjö Karilas.

Karilashan oli papin, Niilo Karlsbergin poika, ja Ensio Lehtosen tavoin kirjallisesti lahjakas. Yliopistossa hänen pääaineenaan oli venäjän kieli. Merkittävimmän uran Yrjö Karilas loi WSOY:n kustannusjohtajana ja kirjailijana. Hänen tunnettua ”Pikku Jättiläistään” on painettu liki 300.000 kappaletta.

”Pikku Jättiläinen” kertoo, että Karilas koki poikien maailman omakseen. Urho Muroma olikin pyytänyt häntä mukaan NMKY:n poikatyöhön jo 1910-luvun lopulla. Karilaan aloitteesta syntynyt ”NMKY:n pojat” kehittyi sittemmin Poikien keskuksiksi, joka yhä edelleen on elossa osana Tyttöjen ja poikien keskus ry:ä.

Yrjö Karilas oli vahvan uskonnollinen, mutta vasta 1930-luvun jälkipuoliskolla hän koki syvän hengellisen murroksen. Ensimmäinen siemen kylvettiin Stanley Jonesin Suomenvierailulla 1934. Pitkä prosessi johti lopulta irtisanoutumiseen WSOY:ltä. **Ja niin, jatkosodan alkuvuonna 1941 Yrjö Karilas, 50-vuotias mies, oli työtön, vapaa kirjailija.**

Tässä tilanteessa toimitusjohtaja Ensio Lehtonen alkoi houkutella Karilasta Kuvan ja Sanan kirjalliseksi johtajaksi. Pitkään emmittyään Karilas suostui, ja vuonna **1944 hän otti pestin vastaan ja toimi tässä tehtävässä neljä vuotta.**

Näiden kahden miehen yhteistyö eteni varsin tiiviinä. Yhtenä pienenä sivujuonteena tästä yhteistyöstä on myös se, että kun Ensio Lehtosen elämäntyön merkittävin osa lienee sittenkin hänen lasten, eritoten orpolasten parissa tehty työ mm. lastenkoti Päivölässä, niin tuon **yhdistyksen kokouksissa puhetta johti jossain vaiheessa Yrjö Karilas.**

Jatkamatta tästä kovin yksityiskohtaisesti tapahtumasarjaa, joka johti **20.7.1945 Kansan Raamattuseura ry:n perustamiseen**, niin rohkenen kuitenkin esittää oman teoriansi siitä, mistä tämän järjestön syntymisessä alun alkaen oli kysymys. Minusta sillä on oma merkityksensä myös järjestön myöhemmälle kehitykselle, ennen muuta sille, **minkälaisen ”luonteen” tai ”sielun” KRS sai.**

Tuossa perustavassa yhdistyksen kokouksessa olivat mukana **Yrjö Karilas, Ensio Lehtonen, pastorit Erkki Airas, Paavo Kiuru ja jo Raamattuopiston perustamisessa mukana ollut Jaakko Railonkoski sekä lakimiehenä Pentti Kuoppamäki.**

Perustamisesta kirjattiin seuraavaa: *”Me allekirjoittaneet perustamme täten Kansan Raamattuseura –nimisen yhdistyksen, jonka tarkoituksena on kustantaa ja levittää Raamattuja, uskonnollisia kirjoja ja traktaatteja sekä julkaista uskonnollisia lehtiä ja samalla toimia Jumalan valtakunnan työn edistämiseksi kansamme keskuudessa yhteistyössä eri seurakuntien, kristillisten järjestöjen ja kotien kanssa”.*

Kun kuuntelitte tuon ohjelmajulistuksen, ja liitätte sen yhteen näiden kahden avainhenkilön osaamisen ja intressien kanssa, voimme päätyä sen suuremmin väkivaltaa tekemättä seuraavaan johtopäätökseen: Kansan Raamattuseuraa ei sen perustamiskokouksessa ajateltukaan miksiäkään evankelioimisjärjestöksi. Kyse oli kahden kirjallisen henkilön ja muutaman muun vahvasta pyrkimyksestä tarjota painettua hengellistä sanaa sen eri muodoissaan.

On toki totta, että arkkipiispa Aleksi Lehtonen tervehti uutta yhdistystä muutama päivä sen perustamisen jälkeen, ja kirjoitti: ”Toivon Kansan Raamattuseurasta tosi evankelioivaa elintä kirkkoomme. Hyvin se on tarpeellinen”. Tästäkin huolimatta uskon, että yhdistystä perustaneiden mielessä oli enemmän kirjallisen materiaalin tuottaminen kuin sittemmin toimintaa myöhemmin hallinneiden evankelioimistapahtumien, missioiden, nuoriso- ja opiskelijatyön tai erilaisten toimintakeskusten perustaminen.

Tämä peruspyrkimys näkyy konkreettisimmin Sana-lehden synnyssä.

Lehtonen, Karilas ja Mangs olivat tämän Suomen ristiretkellä keskustelleet useammankin kerran nimenomaan kristillisen lehden perustamisesta. Yksi jakaja Mangsin ja muiden välillä syntyi siitä, että Mangs olisi ollut halukas panostamaan korkeatasoiseen, nelivärisen ja kaikissa pohjoismaissa ilmestyvään kristilliseen aikakauslehteen. Muut eivät näin suureen visioon uskoneet. Lopputuloksena oli **7.10.1945 ilmestynyt Sana**, joka omalta osaltaan herätti monenlaista kuohuntaa, mutta joka vähitellen saavutti oman paikkansa ja asemansa suomalaisten kristillisten lehtien joukossa.

Ymmärrän niin, että KRS oli alun alkaen tarkoitettu vain välineeksi tarjota uskoon tulleille erilaista kirjallista materiaalia uskossa kasvamiseksi. Nykykieltä käyttäkseni ”mopo vain karkasi käsistä” siinä, kun eri puolilta maata alkoi tulla puhepyyntöjä näille miehille, joista ainakaan Karilas ei mitenkään kokenut itse olevansa julistaja. Tähän syntyneeseen tarpeeseen oli kuitenkin vastattava, ja voisipa sanoa, että pakon sanelemana tarpeeseen oli vastattava.

Vielä yksi osoitus siitä, että KRS:n perustajat eivät olleet alussa niinkään valmiit kehittämään järjestöä julistustyötä ajatellen, oli se, miten **vuonna 1945 perustettu yhdistys palkkasi ensimmäiset varsinaiset julistajat työhön vasta vuonna 1947, lähes kaksi vuotta sen perustamisen jälkeen. Silloin kutsuttiin työhön Pentti Murto ja Arvo Rannikko.** Seuraavana vuonna työntekijöihin liittyivät **Jaakko Railonkoski, Veikko Vanha-Perttula ja Toivo Lemmetyinen.** Vuonna 1949 tulivat mukaan **Erkki Leminen, Eljas Lemmetyinen ja Martta Oesch.**

Frank Mangsin kokouksista oli kulunut liki kuusi vuotta, kun voidaan hyvällä syyllä ensimmäisen kerran kutsua KRS:a sen nykyisen käsityksen mukaan evankelioimisjärjestöksi, jossa keskeisenä elementtinä olivat julistajat, evankelistat.

Sillanrakentaja

Otan toiseksi näkökulmaksi senkin **hieman tavallisesta poikkeavan**. Haluan tälläkin tuoda toisenlaista valoa siihen, miten KRS tulisi tai voidaan ymmärtää.

Me käytämme itsestämme nykyään varsin mielellään määritettä ”Sillanrakentaja”. Käsite on tullut osaksi itseymmärrystämme eritoten muutamien laajojen, koko suomalaista kristikuntaa koskevien tapahtumien käytännön järjestelyjen yhteydessä. Sanalle löytyy kuitenkin perusteensa myös historiastamme, erityisesti niissä kohdissa, joissa **KRS on ollut valmis keskustelemaan yhteistyöstä, tätä syvemmästä yhdistymisestä tai jopa sulautumisesta johonkin toiseen järjestöön**.

On totta, että **Osmo Tiililä suhtautui syntyneeseen uuteen järjestöön epäillen ja ehkäpä peläten sen edustaman allianssikristillisyyden leviämistä laajemminkin luterilaisen kirkon sisälle**. Mutta tästä Eleniuksen mainitsemasta asemasta luterilaisena linnakkeena juuri ennen helluntailaisuutta on, kuten sanoin, ollut myös hyötyä joissain vaiheissa kirkkomme elämää.

Tässä muistin virkistämiseksi muutama maininta KRS:n tiellä yhdistyä milloin minkäkin tahon kanssa.

1. Kuva ja Sana

Näistä kahdesta, Kuvasta ja Sanasta ja KRS:sta oli Kuva ja Sana ensin. KRS:n ensimmäinen toimisto Helsingissä Snellmaninkatu 13:ssa oli itse asiassa Kuvan ja Sanan toimisto, jossa vielä syntymätön järjestö rakensi yhteyksiään seurakuntiin ja pohti, millaisen muodon sen unelma Suomen evankelioimisesta saisi. **Ensio Lehtosen näkemys oli muuttaa Kuva ja Sana KRS:n kustannusyhtiöksi, mutta ongelmaksi muodostuivat vapaiden suuntien osakkeet**.

2. Suomen Raamattuopisto

Toinen, edellistä paljon merkittävämpi yritys oli löytää yhteistyötä, ellei peräti fuusio KRS:n ja SRO:n välille. Keskusteluja käytiin harvakseltaan koko 50-luku, viimeiset ratkaisevat neuvottelut **toukokuussa 1959**. Kestävää pohjaa järjestöjen yhdistymiselle ei kuitenkaan löytynyt.

En käy sen tarkemmin läpi noita yhteistyöpyrkimysten vaiheita. Pyrin sen sijaan arvioimaan tapahtunutta tästä päivästä katsoen. Jos olen ymmärtänyt oikein, järjestöjen yhdistymisen esteenä **eivät niinkään olleet erimielisyydet uskomme keskeisistä totuuksista. KRS ja SRO näkivät tuohon aikaan evankeliumin ja sen julistamisen hyvinkin samalla tavalla**. Sanoma rakentui selkeälle lain ja evankeliumin julistamiselle. Ihmisen uskoontuloon liittyivät oleellisena syntien tunnustaminen ja henkilökohtainen uskonratkaisu. Muistan myös omasta kokemuksestani, kumpaakin järjestöä palvelleena, miten moni työntekijä kummassakin järjestössä olisi historian saatossa voinut aivan yhtä hyvin olla toisen palveluksessa.

Yksi teologiasta nouseva erimielisyys näissä 50-luvun fuusiokeskusteluissa tosin lukemani mukaan oli, ja joidenkin lähteiden mukaan juuri se oli ratkaiseva. **Kyse oli naisevankelistoista. KRS hyväksyi myös naiset evankelistana, kun taas SRO hyväksyi tähän tehtävään tuolloin vain miehet**.

Toinen, enemminkin käytännöllinen näkemys tuntuu olevan **suhde seurakuntiin. KRS on aina korostanut yhteistyötä seurakunnan kanssa. Ilman tätä yhteyttä sinne ei mennä**. Ainakin tuohon aikaan SRO:n johto ymmärsi, että oli mentävä sinne, mihin ystävät pyysivät.

Jälkeenpäin on spekuloitu myös sillä, olisiko yhdistymisen esteenä ollut vaikeus sopia **kahden vahvan johtajan välillä, Urho Muroman ja Mauri Tiilikaisen.**

3. Suomen Sisälähetysseura

Kun fuusioneuvottelut SRO:n kanssa kariutuivat keväällä 1959, tartuttiin välittömästi seuraavaan tarjoukseen saman vuoden marraskuussa.

Kaikkein vakavin ja jopa hetken kestäneeseen yhteyteen johti prosessi KRS:n ja Suomen kirkon sisälähetysseuran kanssa. Molemmat näistä järjestöistä olivat vielä tuolloin, 1960-luvun alussa aidosti evankelioivia.

Tätä varsin pitkälle jo käytännön päätöksiin ja toimenpiteisiin johtanutta prosessia kutsuttiin sanalla ”kihlaus”. Kihlausta pidemmälle ei kuitenkaan päästy. Kihlaus purkautui, ja kuten tällaisissa tapauksissa yleensä, se jätti jälkeensä myös jonkin verran pahaa mieltä, ellei peräti katkeruutta.

4. Helsingin Raamattukoulu

Kokonaan oma tapauksensa oli yhteys Helsingin Raamattukoulun kanssa.

Sisar Kerttu Vainikainen oli alkanut pitää raamattutunteja Helsingin Diakonissalaitoksen puitteissa vuonna 1951. KRS pyysi seuraavana vuonna Vainikaista kehittämään raamattukoulutusta järjestön puitteissa, mutta seuraavana vuonna Helsingin Raamattukoulu aloitti itsenäisen toimintansa, tosin Mauri Tiilikaisen toimiessa sen johtokunnan puheenjohtajana. Raamattukoululla oli raamatunopetuksen ohella myös omia evankelistojaan. Yhteistyö näiden kahden järjestön välillä toimi, riippuen hieman Raamattukoulun rehtorin näkemyksistä. Parhaimmillaan oltiin tilanteessa, jossa KRS-säätiöllä ja Helsingin Raamattukoulun Säätiöllä oli identtinen hallitus.

Rehtori Seppo Kankaan aikana tämä tiivis yhteys kuitenkin purettiin, ja tänään olemme tilanteessa, jossa molemmat järjestöt ovat yhä olemassa itsenäisinä.

5. Oskar Salosen Säätiö

Yksi mielenkiintoinen ja jopa hieman erikoinen episodi KRS:n historiassa oli yhteys Oskar Salosen Säätiöön. Vaatetusalalla ja kiinteistöbisneksessä ja jopa puolustusvoimien taloudenhoitajana toiminut Oskar Salonen oli tullut uskoon Vapaakirkon piirissä, mutta perusti vuonna 1964 säätiön, joka toimisi luterilaisen tunnustuksen pohjalla. Salonen kutsui säätiönsä kolmen hengen hallitukseen itsensä ja puolisonsa lisäksi Mauri Tiilikaisen. Salonen, ja hänen säätiönsä oli suomalaisen asteikon mukaan todella rikas. Hän oli alkaneesta yhteistyöstä niin innostunut, että hänen kerrotaan tokaisseen jopa: ”myykää minulle koko KRS”.

Ideoita riitti, ja konkreettisin osoitus yhteistyöstä oli Helsingin Korkeavuorenkadulta hankittu kiinteistö, jonka puitteissa KRS:n nuorisotyö toimi kolmen vuoden ajan syksystä 1967 syksyyn 1969. Yhteistyö päättyi kuitenkin Salosen näkemysten ja KRS:n näkemysten väliseen ristiriitaan.

Oskar Salosen säätiön historia on sinänsä yksi suomalaisen säätiöhistorian erikoisuuksista.

6. Yhteistyö Suomen Lähetysseuran kanssa

KRS on valinnut lähetystyön suhteen suhteensa. Me olemme olleet jo pitkään SLS:n jäseniä. Tosin matka Seuran jäseneksi ei ole suinkaan ollut ongelmaton.

KRS:n alkuvuosina järjestö pyysi SLS:n edustajaa KRS:n valtuuskunnan jäseneksi. Tuure Vapaavuori kieltäytyi ja Matti Peltola ilmoitti olevansa kotimaassa vain vuoden ennen lähtöään lähetyskentälle. Muita nimiä ei SLS:n puolelta tarjottu.

Seuraava askel oli yritys kysyä SLS:n jäsenyyttä. Tämä tapahtui vuonna 1948. SLS:n puolelta toivottiin ennen muuta taloudellista panostusta vaikkapa rahoittamalla jotain lähetysasemaa. Vasta muutaman vuoden ikäinen järjestö oli puolestaan varovainen sitoutumaan heti rahallisesti tukemaan toista järjestöä, olkoonkin että kyseessä oli lähetystyö. KRS ei ollut esitettyihin toiveisiin valmis. Näin jäsenanomus raukesi taloudellisiin seikkoihin. Joitain yrityksiä jäsenyyteen pääsemiseksi tehtiin, mutta ne näyttivät kaatuvan aina siihen, että olisi pitänyt sitoutua tukemaan SLS:a merkittäväällä rahallisella panoksella.

KRS hyväksyttiin SLS:n jäseneksi vasta vuonna 1981.

KRS:n anti SLS:lle on ollut ennen muuta lähtevät ja lähettävät ihmiset. Vaikka KRS:lla on kiinteä yhteys CCCI:n kanssa, ja järjestö sitä kautta myös itse toimii lähettävänä, se kuitenkin rohkaisee etenkin opiskelijatyön piirissä lähetystyöstä syntyneitä lähtemään SLS:n kautta.

7. Yhteistyö Campus Crusade for Christin kanssa

KRS:a on vuosien varrella arvosteltu sen amerikkalaisuudesta. Muistan hyvin, miten olin mukana kun Kotimaan toimitus oli päättänyt haastatella emeritustoiminnanjohtajaamme Mauri Tiilikaista tuon lehden 100-vuotisjuhlanumeroon syksyllä 2005. Toimittaja esitti joukon kysymyksiä, ja oli erityisen kiinnostunut kuulemaan Tiilikaisen näkemyksiä väitetystä KRS:n amerikkalaisuudesta. Huomasin heti, että kysymys yllätti vanhan veteraanin.

KRS:n amerikkalaisuus on järjestölle itselleen ollut aina pienen ihmettelyn aihe. Järjestön juuret ovat suomalaisessa kristillisyydessä. Mauri Tiilikainen kasvoi 1920- ja 1930-luvun kyläisessä, vahvasti hengellisessä, ja tuon ajan voimakkaassa herännäisessä hengessä, siinä samassa, jossa oli mukana myös Osmo Tiilillä. KRS:n ensimmäisinä vuosikymmeninä järjestö rakensi toki yhteyksiä myös Yhdysvaltoihin, mutta vain ja ainoastaan siellä asuviin suomalaisiin ja luterilaisiin.

On todellakin totta, että KRS:lla oli vahvat yhteydet eritoten 1960-luvulla amerikkalaisuuteen. Täällä vieraili useampikin musiikkiryhmä, jotka laajensivat KRS:n tarjontaa seurakuntiin. Mutta nämä ryhmät tulivat kaikki Amerikan luterilaisista seurakunnista. Totta on myös se, että tiiviit yhteydet rapakon taakse johtuivat vaikkapa amerikansuomalaisia palvelleen pastori Niilo Tuomenoksan tavasta viettää kesät täällä Suomessa julistamassa ja muun osan vuotta Yhdysvalloissa ja Kanadassa. Viittaus KRS:n amerikkalaisuuteen hämmensi Tiilikaista juuri siksi, ettei hän osannut ymmärtää, miksi amerikkalainen luterilaisuus olisi jotenkin kyseenalaistettavaa.

Kokonaan toinen puoli asiaa on syytös amerikkalaisuudesta, joka syntyi Kalevi Lehtisen liittymisestä maailman ehkäpä suurimpaan evankelioimisjärjestöön Campus Crusade for Christiin. Kalevi oli vuonna 1965 mukana Berliinissä pidetyssä evankelioimiskongressissa. Hän tapasi siellä tohtori Bill Brightin, CCCI:n johtajan. Bright kutsui Lehtiset USAan, ja vuonna 1968 he osallistuivat siellä kyseisen järjestön koulutukseen.

Kun Kalevi Lehtinen keväällä 1968 palasi Suomeen, oli koko eurooppalainen opiskelijamaailma tulessa. Pariisin Sorbonnen yliopistosta alkanut kapinointi oli tavoittanut myös tämän pohjoisen maan. Elettiin voimakkaan politisoitumisen, erityisesti voimakkaan vasemmistolaisen politiikan esiinmarssin aikaa. Vietnamin sodan synnyttämät protestilaineet

hyökyivät Eurooppaan. Kyllähän meilläkin sitten vallattiin Vanhaa, Erkki Tuomioja etunenässä, mutta jälleen kerran jäyhään suomalaiseen, ei niin anarkistiseen tapaan.

Tulessa oli myös Kalevi Lehtinen. Hän toi palatessaan mukanaan tuon ”Oletko kuullut neljstä hengellisen elämän tosiasiaista?” –vihkosen, joka sitten ajan mittaan löi KRS:n otsaan sen amerikkalaisuuden leiman, jota on aina pidetty jossain määrin ongelmallisena.

Kalevi Lehtisestä on todettava, että 1970-luvun puolivälistä lähtien hän ei ole ollut KRS:n työntekijä. Hän siirtyi ensin CCCl:n Euroopan työntekijäksi, ja kun järjestön Länsi-Euroopan työ muutti nimensä Agape Europeksi, Kalevi palveli edelleen tätä järjestöä. Hän sai palkkansa tämän järjestön työntekijänä. Rehellisyyden nimissä on kuitenkin todettava, että me KRS:ssa emme ole tehneet juurikaan mitään korostaaksemme tätä kahden järjestön välistä eroa, ei etenäkään Kalevin kohdalla.

On totta, että Kalevilla oli erilaisia vaiheita teologiassaan. 70-luvulla tätäkin maata lähti valloittamaan uusi oppi iankaikkisesta pelastusvarmuudesta, jota Kalevi myös johonkin mittaan opetti. Muistan hyvin sen, koska jouduin toteuttamaan silloin toiminnanjohtaja Veli-Pekka Toiviaisen määräyksen vetää meidän kasettituotannostamme pois yhden Kalevin opetuskasetin, jossa tämä oppi oli esillä.

Kalevi Lehtistä oli kuitenkin kovin vaikea saada kovin harhaoppiseksi hänen erittäin voimakkaan armon korostamisen ja julistamisen vuoksi. Se ehkäpä kaikkein epäluterilaisin piirre hänen toiminnassaan oli uskonratkaisuun johdattaminen. Hänen evankelioimiskokouksissaan esittämänsä kutsu rukoilla Jeesusta elämänsä ja ilmaisemalla se jollain tavalla, tulemalla lavan eteen tai nostamalla käsi merkiksi, se koettiin ainakin vielä joitakin vuosikymmeniä sitten vieraana ja luterilaisuudelle vieraana.

Tosin, jos olen oikein ymmärtänyt, Kalevi seurasi tässä uskonratkaisuun kehottamisessaan toista hieman harhaoppista luterilaista, Urho Muromaa.

Sillarakentajana yhä edelleen

Kuten tuolla edellä totesin, KRS:n historiaan liittyneiden erilaisten yhteistyöpyrkimysten ohella järjestö on saanut olla myös ihan oikeasti Sillarakentajana muutamissa merkittävässä hankkeissa, joissa tällaista rakentajan roolia on tarvittu.

Yksi askel tällä tiellä otettiin vuonna 1973, jolloin järjestettiin ensimmäinen laaja evankelioimista käsittelevä kongressi, Ev 73 Espoon Dipolissa. Sen tapahtuman pääsihteerinä toimi Veli-Pekka Toiviainen.

Vastaava hanke toteutettiin vuonna 2004, jolloin itse toimin tuota tapahtumaan järjestäneen ryhmän päätoimikunnan puheenjohtajana ja kongressin pääsihteerinä työntekijämme Arto Valkeapää.

Billy Grahamin vuonna 1987 toteutetun Olympiastadionin mission keskeisinä vastuuhenkilöinä olivat myös monet KRS:n työntekijät. Tapio Aaltonen juonsi tilaisuudet, Kalevi Lehtinen tulkki, hallituksemme jäsen Olavi Räsänen vastasi varainhankinnasta, itselläni oli ilo ja etuoikeus huolehtia tapahtuman musiikista ja muista lavatapahtumista. Olli Luoma puolestaan organisoivat kymmenet ja kymmenet bussit eri puolilta Suomea.

Viimeisimpänä laajana hankkeena, jossa KRS oli keskeinen toimija, oli vuonna 2008 Turun jäähallissa toteutettu Kristuspäivä, jossa oli lähes 10.000 rukoilijaa, ja lippulinna, jossa olivat edustettuna kaikki Suomen kunnat.

Tämä kaikki korostaa yhtä keskeistä piirrettä KRS:ssa. Se on ennen muuta käytännön toimintaan keskittynyt järjestö. Se kritiikki, jota on aika ajoin esitetty KRS:n teologian ohuudesta tai epämääräisyydestä, on tiettyyn mittaan oikeutettua. Me voimme allekirjoittaa Paavalin sanan siitä, ettei keskuudessamme ole kovin montaa inhimillisesti tai peräti teologisesti viisasta. Mutta kun tullaan uskomme ytimeen, sanomaan Kristuksen rististä ja ylösnousemuksesta, sen keskeisyydestä myös KRS on pitänyt tiukasti kiinni. Ainakin tässä kohdassa olen nähnyt ja ymmärtänyt KRS:n luterilaisuuden ytimen: yksin armosta, yksin uskosta, yksin Kristuksen tähden.

Mutta entä se KRS:n teologia?

Kansan Raamattuseuraa on syytetty varsinkin sen alkuvaiheissa allianssikristillisyydestä.

Ymmärrän ja hyväksynkin toki tämän näkemyksen KRS:n osalta tiettyyn rajaan asti. Hyväksyn sen ennen muuta siitä näkökulmasta, että olemme tehneet yhteistyötä meille vierasta teologiaa edustaneiden kanssa silloin, kun olemme katsoneet itse evankeliumin ja sen julistamisen edellyttävän yhteistyötä. Tästä toimikoon parhaana esimerkkinä Billy Grahamin missio.

Sen sijaan en hyväksy KRS:n osalta sitä näkemystä, että allianssikristillisyyttä, yhteistyö muiden kuin luterilaisten kanssa, olisi merkinnyt luopumista omasta perustastaan tai oman perustan väheksymistä. Uskoakseni me kaikki olemme nähneet sen kehityksen, jossa kristitytkin voivat toimia yhteistyössä tiettyyn rajaan asti, vaikka teologiat eivät yhteen soviakaan.

Minusta siltä, että syyttää nykyisin jotain kirkkomme tahoja allianssikristillisyydestä, on mennyt pohja jo pitkälti sen vuoksi, ettei kukaan taida tietää enää sitäkään, missä meillä oikean luterilaisuuden rajat kirkossamme tätä nykyä kulkevat.

Mauri Tiilikainen oli kirkkonsa uskollinen palvelija. Hänen juurensa ovat vahvasti siinä ykyläisyydessä, jossa olivat mukana niin Osmo Tiillä, Martti Simojoki kuin Eelis Gulin.

Jos KRS onkin ollut toisinaan vaikeuksissa vakuuttaa muut omasta luterilaisuudestaan, niin sitäkin vahvemmin tämä järjestö on taistellut sen evankeliumin ytimen puolesta, josta myös oppi-isämme, tuo katolinen munkki aikanaan innostui. Niilo Tuomenoksa, William Uotinen, Erkki Leminen, Niilo Elorinne, Risto Tapionlinna, Pentti Murto ja viime vuosikymmenien julistajista mieleeni nousee erityisesti maallikkojulistaja Pekka Maaranen.

Itse olen saanut kaikkein vahvimmat vaikutteet William Uotiselta. Tuo alun alkaen helluntailainen tulisielulinen saarnaaja sai löytää Niilo Tuomenoksan kautta levon sielulleen luterilaisen vanhurskauttamisopin avulla. William innostui siitä niin, ettei hän loppuelämässään muuta julistanutkaan. Laitoit hänelle minkä aiheen tahansa, niin syntisen vanhurskauttamisessa hän oli alta aikayksikön.

En tässä esityksessäni puuttunut lainkaan kysymykseen ylipäätään uuspietismistä tai viidesläisyydestä. Se jääköön vaikkapa seuraavan keskustelun aiheeksi.